

## POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania K. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z udziałem zainteresowanej F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw

Publicznych w dniu 21 stycznia 2016 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego  
kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem kosztów pomocy prawnej  
w postępowaniu kasacyjnym.**

## UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 30 grudnia 2014 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczoną K. G. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 2 czerwca 2014 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L., którą organ rentowy stwierdził, że ubezpieczona K. G. u płatnika „F.” spółki z o.o. nie podlega: ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od dnia 1 listopada 2006 r. do dnia 25 lipca 2007 r. i w dniu 29 listopada 2007 r., a ponadto

ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego w okresie od dnia 26 lipca 2007 r. do dnia 28 listopada 2007 r.

Ubezpieczona K. G. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 30 grudnia 2014 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a także przepisów prawa materialnego, to jest art. 83 § 1 k.c., art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. oraz art. 22 § 1 k.p.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które zawarła w pytaniu: czy art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. może być zastosowany przez Sąd w przypadku, gdy brak jest zeznań pozyskanych od jednej ze stron czynności prawnej, a w konsekwencji, czy jest możliwe zarzucenie zawartej umowie pozorności w przypadku, gdy brak jest ustaleń co do zamiaru stron i celu umowy opartego na zeznaniach złożonych przez obie strony tej umowy?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia

przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione

tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowany przez skarżącą wniosek o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów przewidzianych w przypadku powoływania się na przesłankę przedsądu wymienioną w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd Najwyższy stwierdza bowiem, że przedstawiony jako przesłanka przedsądu problem prawny na gruncie postępowań w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych był wielokrotnie przedmiotem oceny, a wyrażane na tym tle poglądy judykatury mają ugruntowany charakter.

W sprawie o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego osoba zgłaszająca się do takiego ubezpieczenia musi wykazać istnienie stosunku prawnego, będącego na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tytułem ubezpieczenia. Gdy chodzi o ubezpieczenie pracownicze (art. 6 ust. pkt 1 ustawy), nawiązanie stosunku pracy wykazuje się umową o pracę, przy czym okoliczności zawarte w takiej umowie nie są dla organu rentowego wiążące. Zgodnie z art. 41 ust. 13 ustawy o systemie może on je zakwestionować, a ocena umowy jest dokonywana przez organ rentowy *ex post* na podstawie zewnętrznych przesłanek umowy, przy czym przedmiotem kontestacji nie jest formalna strona umowy, ale sposób jej realizacji. W systemie ubezpieczeń społecznych nie są bowiem rzadkie przypadki, w których nawet zgodnie nazwana przez strony umowa nie jest tą, która stanowi tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym (por. przykładowe wyroki Sądu Najwyższego zapadłe w sprawach, w których przedmiotem sporu była kwalifikacja prawna umów o świadczenie usług: z dnia 8 stycznia 1999 r., II UKN 403/98, OSNAPiUS 2000 nr 5, poz. 194; z dnia 28 marca 2000 r., II UKN 386/99, OSNAPiUS 2001 nr 16, poz. 522; z dnia 30 czerwca 2000 r., II UKN 614/99, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 23; uchwała z 12 kwietnia 1994 r., I PZP 13/94, OSNAPiUS 1994 nr 3, poz. 39). W orzeczeniach tych jednolicie zajmowano zaś stanowisko, iż o rodzaju stosunku prawnego nie decyduje nazwa umowy lecz faktyczna realizacja przez strony wzajemnych praw i obowiązków.

Nie zasługuje przy tym na akceptację sytuacja, w której osoba zainteresowana w uzyskaniu świadczeń z ubezpieczenia społecznego, z pomocą płatnika składek wytwarza dokumenty służące wyłącznie osiągnięciu tego celu. Wprost wynika to z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 r., II UK 43/05 (OSNP 2006 nr 15-16, poz. 251), w którym przyjęto, że nie można akceptować nagannych i nieobojętnych społecznie zachowań korzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych. W wyroku z dnia 18 maja 2006 r., III UK 32/06 (LEX nr 957422), Sąd Najwyższy stwierdził z kolei, że do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie może dojść wówczas, gdy zgłoszenie do tego ubezpieczenia dotyczy osoby, która nie jest pracownikiem, a zatem zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego następuje pod pozorem zatrudnienia. Podobne stanowiska zostały zajęte w wyrokach: z dnia 10 lutego 2006 r., I UK 186/05 (LEX nr 272575) oraz z dnia 14 września 2006 r., II UK 2/06 (LEX nr 1615997). Stwierdzono w nich, że podleganie ubezpieczeniu społecznemu wynika z prawdziwego zatrudnienia, a nie z samego faktu zawarcia umowy o pracę, natomiast nie stanowi podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym dokument nazwany umową o pracę, jeżeli rzeczywisty stosunek prawny nie odpowiada treści art. 22 k.p. W świetle tego przepisu nawiązanie stosunku pracy wymaga zgodnych oświadczeń woli pracownika i pracodawcy. Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, zaś pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Jeśli zatem zawierając umowę o pracę na czas nieokreślony strony mają świadomość, iż wzajemne obowiązki wynikające ze stosunku pracy nie będą mogły być realizowane, to istnieją uzasadnione wątpliwości co do rzeczywistego celu i zamiaru stron nawiązujących ten stosunek prawny. O włączeniu do ubezpieczenia nie decyduje bowiem samo zawarcie umowy, lecz przynależność do określonej w ustawie grupy „pracowników zatrudnionych”. W konsekwencji przystąpienie do ubezpieczenia i opłacanie składki przez podmiot nienoszący cech „zatrudnionego pracownika” nie stanowi przesłanki objęcia ubezpieczeniem społecznym z mocy ustawy i stania się jego podmiotem.

Ustalenie Sądu Apelacyjnego, że skarżąca nie wykonywała faktycznie pracy podporządkowanej, a łącząca ją z „F.” spółką z o.o. umowa o pracę została zawarta

jedynie dla pozoru, było decydującym argumentem przemawiającym za przyjęciem, że skarżąca nie podlegała pracowniczym ubezpieczeniom społecznym. Ustalenie to jest wiążące w postępowaniu kasacyjnym (art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.). Wypada zaś podkreślić, że pozorność czynności prawnej jest okolicznością faktyczną, która jest ustalana przez sądy powszechne. Ustalenie to nie podlega kontroli kasacyjnej w jakimkolwiek aspekcie w ramach podstawy określonej w art. 398<sup>3</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 czerwca 2009 r., I UK 21/09, LEX nr 515699; z dnia 18 stycznia 2010 r., II UK 149/09, LEX nr 577848; z dnia 28 kwietnia 2010 r., II UK 334/09, LEX nr 604221). Ustalenie woli (celu, zamiaru) stron umowy w momencie jej zawierania stanowi element stanu faktycznego sprawy, którym Sąd Najwyższy jest związany w myśl art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c. Ustalenie treści umowy, a także wad oświadczenia woli, w tym pozorności, jest ustaleniem faktycznym i nie podlega kontroli kasacyjnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż skarżąca nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i § 11 ust. 2 w związku z § 12 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.